להגדיה כולו כאחת: **אמרו לו יפה כחו.** כלאחרינן שמיס*) **שכחה שלש אינן שכחה: לא אם אמרת בעומר אחד שהוא כגדיש.** דין הוא שעומר אחד שיש בו שלשים לא יהיה שכחה, מפני שהוא כגדיש ואין שיך שכחה בגדיש: **תאמר בשני עומרים.** שהם כמו שלש עומרים קטנים: **כבריכות כגורות קטנות:** ז **קמה שיש בה שלשים ושכחה אינה שכחה.** לילפינן שכחת קמה משכחת עומר מה עומר שיש בו שלשים אינו שכחה, אף קמה שיש בה שלשים אינה שכחה, ושכחת קמה ילפינן לה מקרא דלכאיב (שם) ושכחת עומר בשדה, לרבות שכחת קמה: **טופח.** אין קטנית דק ממד וקורין לו בערבי גילבא"ן, ובקמה של שעורים מירי שנשתדפו ועשו דקות כטופח, ואפילו הכי רואים אותם כאלו הן גסים כשאר שעורים, ואם כשנאחזו אותן גסים כשאר שעורים יהיה נהן שלשים, אף על פי שעכשיו שהם שדופות אין בהם שלשים לא הוי שכחה, ואין לפרש דשל טופח ממש יהשבו כאלו הם כשעורים הגסים, אלא בשעורים שנשתדפו ועשו כטופח, דהכי אמרינן בירושלמי רואים את השדופות כאלו הן מלאות: **ענוה של** הר"ב שמקלו חמי שעורה. נמצאת למד שמקל הזה ל"ו שעורות. וכשמשו' ל"ו פעמים ט' אלפים ושם מאות יעלו בידך תמקב"ח אלפים ושם מאות שעורות. ומפני שהנפח מרובה לכך לא יוכל להגדיה וכו'. ואין נראה לי לפרש מפני כובדו דהא רבותינו שקלו אחנים שהקימו בגלגל חיש אחד על שכמו מצאו משקל כל אחד מרבעים סאה. כמ"ש רש"י בפירוש החומש פרשת שלח לך ועיין במשנה ס' פ"ו דב"מ: ז **קמה וכו' ושכחה.** כתב הר"ב לילפינן שכחת קמה מריבוי דבשדה. וכ"כ לעיל פ"ד משנה ו'. ועיין מ"ש לקמן משנה י' בס"ד: **טופח.** פי' הר"ב בערבי גלבא"ן ובמשנה ג' פ"ה כתב עוד פירוש אחר:

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, לָעֲנִיִּים. אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל, וְכִי מֵרוֹב הָעֳמָרִים יְפֵי כֹחַ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת אוֹ הוּרַע כֹּחוֹ. אָמְרוּ לוֹ, יְפֵי כֹחוֹ[יט]. אָמַר לָהֶם, וּמָה אִם בִּזְמַן שֶׁהוּא עֹמֶר אֶחָד וּבוֹ סָאתַיִם וּשְׁכָחוֹ, אֵינוֹ שִׁכְחָה. שְׁנֵי עֳמָרִים וּבָהֶם סָאתַיִם, אֵינוֹ דִין שֶׁלֹּא יְהֵא שִׁכְחָה. אָמְרוּ לוֹ, לֹא. אִם אָמַרְתָּ בְּעֹמֶר אֶחָד שֶׁהוּא כְּגָדִישׁ[כ], תֹּאמַר בִּשְׁנֵי עֳמָרִים שֶׁהֵן כְּבָרִיכוֹת: ז קָמָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ סָאתַיִם, וּשְׁכָחָהּ, אֵינָהּ שִׁכְחָה[כא]. אֵין בָּהּ סָאתַיִם, אֲבָל הִיא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת סָאתַיִם[כב], אֲפִלּוּ הִיא שֶׁל טוֹפַח[כג] רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִלּוּ הִיא עֲנָוָה[כד] שֶׁל שְׁעוֹרִים:

*) כ"ה גם בד"ו אבל בלי ספק הוא ט"ס וצ"ל שנים כר' שלשה כו'.

פירוש המשניות להרמב"ם

ו **מה שאמר רבן גמליאל וכי מרוב העמרים.** הוא לשון שאילה [כדי שיודו] שאמר להם רוב העמרים השכוחות יש בהם תועלת לבעל הבית או יש לו בהם הפסד. והודו לו ואמרו שיש ברובם תועלת לבעל הבית ואינה שכחה כשיהיו רבים. וכאשר הודו על זה השיב עליהם מדבריהם ואמר להם היאך אמרתם שרובם הפסד לבעל הבית שהרי אתם אומרים **כשיהיה עומר אחד אינו שכחה.** ואם יהיו שנים הם שכחה השיבוהו ואמרו לו כשיהיה עומר אחד הוא כמו הגדיש והכתוב אומר ושכחת עומר ולא גדיש וכשיהיו שני עמרים הוא כמו שאר עומרים הקטנים. ועוד אמרו לא תשוב לקחתו עומר שאתה יכול לפשוט ידך וליטלו יצא זה שאינך יכול לפשוט (ידך) וליטלו ואין הלכה כרבן גמליאל. ופירוש כריכות אגודות. ז דע שהשכחה היא מחוייבת לקמה כמו שהיא מחוייבת לעמרים לפי שאמר כגדיש **אמת** אמת **מלאכת שלמה**

כגדיש **אמת** אמת כמלן דמתניב ליה גדיש. **אמר רבן גמליאל כו'.** אמר המלקט פסק הרמב"ם ז"ל אין הלכה כר"ג וביושלמי משמע דהוי מתנוקת ופ"ק **שם** דליק על **אמי** מתני' לק' בפירקין דתנן **שם** מצוה עקורה וכו' **הא** שם היו שמיהן עקורות לצע"ג כר"ג. **שהן כבריכות.** מטעם זה כ' **שם** הרמב"ם ז"ל בפ"ה מי' י"ח דלמ"ל דליפי' היה נהן יותר מסאתים הרי אלו שכחה: ז **אבל היא ראויה לעשות סאתים.** לילי היתה שנה כתקנה. וז"ל **הא** הר' הר"ר יהוסף **תשכנזי** ז"ל פי' שאלו הצדיקים על זו הקמה היו רשויין להיות נהן סאתים תצוחה אלא שלקו ועשו דקיק אך לשון המשנה אינו משמע כן ול"ע עכ"ל ז"ל:

י כ י ן — תפארת ישראל — י כ י ן

לא. דמקיש קמה לעומר: **לב.** אילו היו הגרעינים טוחים **לג.** שנעשו הגרעינים נטומות דקות. כטופח שהוא מין זרע דק: **לד.** שכולת מלאה וטובה:

משנה ראשונה

סאתים. ז **קמה שיש בה סאתים.** פי' הר"ב דילפ' שכחת קמה משכחת עומר לענין סאתים וכ"כ הר"ש וברא"ש דסאתים אינו שכחה משעומר וגם גדיש הוצרכו לומר דשכחת קמה מע"ג דשדה דמרבינן מינים שכחת קמה גם שלשים יפי' שהוא כגדיש ואין שייך **כו'** דהכתוב אומר ושכחת עומר וגם הגדיש. כ"כ הר"מ. וטעם הנ"ל דגם תצוח לקחתו כולו אפילו לר"ג (רמ"ז). וכמ"ש ס"ל כ' להוכיח מהא דב"ב (שהובא בתוד"ע) דס"ס דיקן ס"ל דגם כהילופלמי (שהובא בס' מ"ש) דאפילו הדלקוח בפלוגתא מתמרו אגם דמרוייהו לעיל טעמא דיכול להגביהו לא צריך הכא למימר דיליפי מהדדי. **אין** להגביהו להם לא תצוח לקחתו כולו אפילו לר"ג (רמ"ז). וכמ"ש ס"ל כ' להוכיח מהא דב"ב (שהובא בתוד"ע) דס"ס דיקן ס"ל דגם כהילופלמי (שהובא בס' מ"ש) דאפילו הדלקוח בפלוגתא מתמרו אגם דמרוייהו לעיל טעמא דיכול להגביהו לא צריך הכא למימר דיליפי מהדדי. **אין** שכחת עומר להם מיקרי שכחה כלל אלא מדרבנן. ביבמי ליה תורת עומר להיות נדון כשוכח ומכי דייק רש"י ז"ל דמייתי הכא טעמא דרב הונא כולהו מני קראי לעומר דתרוייהו לגבי כ"ע. והכא דמתני' לגבי ר"ש עם הכבלי. ומ"ש עם היקר עבידתא כו' אין כ"ל מאי ניהו דקאי כמ"ש הר"ש אלא עבידתא אמאי לגבי קראי מני קראי ומשני דלגבי דלי מחד ז"א שדינו כגדיש מכל וכל כו' וגם הר"מ בפי' נפיק לכל מני קראי ופשיטא שהוא מן הטעם הנאמור. ע"כ. ז במשנה **של טופח.** טופח לא קאי אהוי משמע שהיא טופח ממש דהיינו אותו הקטנית דק אלא של טופח שים בו ענין ודקות של טופח (ש"ל): **רואין כו'.** נראה דה"ק בענין שכחת עומרים שאם הוא עומר של שדופות ואם היו גדולות היה בו שלשים כדאי לאמרינן רואין לכיון דילפינן זמ"ז פסיעה דאוין ניהו (ש"ל). וע' במ"ש במשנה לקמ' שכחת **שם** הרמ"ם בהיפך. וכדבריו הגיה הגר"ש בתוספתא שזה יפה כח העני בעומר מבקשה. ע"ש: **של שעורים.** לומר דכהו ממי אמרינן רואין אע"ג דליכא כהו קפידא כ"כ בין יפות לרעות כיון שלשים מלכל מדה כדאיתן בגמ' בחומו משמע דל"ל שעורים ועשו יפות ול"ל בין ובשר לקוסים ומעורים (ש"ל).

ציונים

לעניים. שם. ז קמה. שם פ"ה הלכה ו' ופ"ה הל"ט:

שינויי נוסחאות

יופי כח נד"ס ייפה כחו וכן בקמוך וכ"ע שהיא גי' הר"ב. **יהא** נד"ס יהו. **כבריכות** נד"ע כבדוכות. ז ענוה ביושלמי ענבה.

תוספות חדשים

ו [תוי"ט ד"ה] **העומר כו' שהנפח כו' לא יוכל להגביה כו' עכ"ל.** ועדיין לע נתייצב כזה כלאחר הרב בעלמו הקשה בפ"ו דב"מ דנפח הוי רק כמשא ואפילו יהיה התנן ג' ו ג' פעמים כתבואה עדיין לע יגיע למ' שלא אכל בשמת ועלם מן הרב הנמ' דב"מ דף פ' דמשא של אדם הוי שלשים קג וכ"פ הטור מ"מ סי' ש"ח וכל הפוסקים וה"ר אם התבואה שלשים התנן עכ"פ ד' שלין והוי ככלל ו' שלין שהוא ל"ו קנים וש"ע ליטלו ומה שהקשה מלשנים בגלגל אין ראיה מדור המדבר שהיו אנשי מדות כדמ' בב"ב פ' הספינה וק"ל (ממהורש"ח זצ"ל).

ראשון לציון

[בסד"ה העומר] **כמ"ש רש"י בפ' החומש פרשה שלח לך כו'.** פלוגתא מבגמון תוי"ט דלא אמרה מסמיה דגמרא קושטא ל"ל כי שם מקומו. [משנה ז] **רואין אותה כאילו היא ענוה.** בערוך ערך עגב ד' רואין אותו כאילו היא עגבה

תוספות אנשי שם

נמי מילף מיניהו ומימה ד' לעניים ג' לבעה"ב י"ל התם כתיב וכרמך לא תעולל ש"מ אפילו כרם שכולו עולות. ע"כ (להר"מ). ועי' בהג' הרש"ש על דברי רש"י הנ"ל בבאהדרין. ו בר"ב ד"ה **לא אם אמרת כו' ואין שייך כו'** דהכתוב אומר ושכחת עומר וגם הגדיש. כ"כ הר"מ. וטעם הנ"ל דגם תצוח לקחתו כולו אפילו לר"ג (רמ"ז). וכמ"ש ס"ל כ' להוכיח מהא דב"ב (שהובא בתוד"ע) דס"ס דיקן ס"ל דגם כהילופלמי (שהובא בס' מ"ש) דאפילו הדלקוח בפלוגתא מתמרו אגם דמרוייהו

הרמב"ם קורטמת"ן. ותע"פ שמה שמפרש הרמב"ם על טופח ממש נדחה מהירושלמי מ"מ היה יכול לפרש כעין שמפרש בפירושו גלבמ"ן. ועיין בריש כלאים: **ח ואת הקמה.** לשון הר"ב והיו רשאי שבלים שלה ממוצעים וכו' כלומר במשנה ג' פרק ה': [**העומר אינו מציל** וכו'. בגריימ"ת דמוספתא רלה ר' שמעון בן גמליאל ללמוד נקל ומומר שהעומר יציל הקמה דמה קמה שיפה כח העני בה (להיינו בפאה) הרי היא מצלת את העומר עומר שרע כח העני בה ליטו דין שיציל את הקמה לומר ליה רבי מה לקמה מצלת את העומר שרע כח העני בה יציל עומר את הקמה °שיפה כח העני בה]: **איזו היא קמה שהיא מצלת את העומר.** בתכוב ושכחת ולא תשוב. וכבר בארנו (פ"ה מ"ג) כי טופח ממיני הגרגרים הידוע קורטמא"ן בלשון ערב ובקעה גדולה ממנו תוציא זרע מעט ויצא רובו בתבן וקש לפיכך הוא אומר שאף על פי שאחר שיודש ומרחו אותם לא תקבץ ממנו סאתים רואין אותם השבלים כאילו הם שעורים אשר גרגיריו גסים [וקלים] וכאילו יש בהם סאתים ולא תהיה הקמה ההיא של טופח שכחה. ח אמר הכתוב כי תקצור ושכחת עומר ואמר עומר שסביבותיו קציר שכחה ולא עומר שסביבותיו קמה וכשישכח עומר סמוך לקמה אינו שכחה ולא תשוב. וכבר בארנו (פ"ה מ"ג) כי טופח ממיני הגרגרים הידוע קורטמא"ן בלשון ערב ובקעה גדולה ממנו תוציא זרע מעט ויצא רובו בתבן וקש לפיכך הוא אומר שאף על פי שאחר שיודש ומרחו אותם לא תקבץ ממנו סאתים רואין אותם השבלים כאילו הם שעורים אשר גרגיריו גסים [וקלים] וכאילו יש בהם סאתים ולא תהיה הקמה ההיא של טופח שכחה. ח אמר הכתוב כי תקצור ושכחת עומר ואמר עומר שסביבותיו קציר שכחה ולא עומר שסביבותיו קמה וכשישכח עומר סמוך לקמה אינו שכחה וכן כשישכח קמה והיו ראשי השבלים ממנה מחוברים בקמה שנית והיתה הקמה ההיא השנית סאתים ויותר תהיה מצלת הקמה המחוברת אליה ולא תהיה שכחה ותשאר לבעה"ב. וזה ענין מה שאמר **מצלת את העומר ואת הקמה.** אבל אם שכח העומר והיה סמוך לעומר שאינו שכוח יהיה השכוח שכחה. וכן אם שכח קמה פחות מסאתים והיתה לצד העומר שאינו שכוח תהיה הקמה שכחה. וזה הוא מה שאמר **והעומר אינו מציל לא את העומר ולא את הקמה.** ועוד נבאר

ח °**הַקָּמָה**לה **מַצֶּלֶת אֶת הָעֹמֶר וְאֶת הַקָּמָה**ו. **הָעֹמֶר אֵינוֹ מַצִּיל לֹא אֶת הָעֹמֶר וְלֹא אֶת הַקָּמָה. אֵיזוֹ הִיא קָמָה שֶׁהִיא מַצֶּלֶת**

ציונים

ח **הקמה מצלת.** סס פ"ה הכ"ח:

ראשון לציון

על שעורים פירוש קמה של שעורים כו'.

תום' רעק"א

ז [אות סד] בר"ב ד"ה **ענוה. ענוה בוי"ו.** ע' בהרע"ב לעיל פ"א מ"ב. **ח** [אות סה] **הקמה מצלת.** ודוקא כ"ז שלא ניטלה הקמה בין שכחה לזכירה אבל אם ניטלה קודם שנזכר אינה מצלת הר"ש בשם תוספתא. אין קמת חבירו מציל עומר שלו ואין קמת שעורים מציל על עומר חטים עד שיהא העומר והקמה ממין אחד. רמב"ם והוא מירושלמי ותוספתא. [אות סו] בתוי"ט ד"ה **העומר. שיפה כח העני בה.** וכתב הר"ש ומיהו יכולים ללמד ק"ו מקמה דעומר יציל עומר והיינו דאמרינן בירושלמי. ואין קמה מצלת את הקמה והיינו ממה דלא נלמד ממה דקמה מציל קמה מכ"ש דעומר מציל קמה.

פירוש המשניות להרמב"ם

ח הקמה מצלת כו'. ז"ל הר"ש שיליי"ו ז"ל קמה מצלת את העומר ואת הקמה. ע"ג לתמקום שכחת מחובר לשכחת תלוש יש תלוש ניניהם כי היכי לתיכף תלוש גבי קמחים דגבי קמה תפי' אינה רואיה לקמחים תשיבא כקמחים משע"כ בתלוש. ס"נ גבי הצלת קמחים למה שכח עומר אצל קמה זכורה ואפי' היה קלח ת' שלא שכח מציל את העומר שבגדו והיינו בזמן שנקלרת עמו. וכן אם שכח קמה אצל חותו העומר שכוח והעומר אצל הקלח שלא שכח וכ"ם אצל קמה שלא שכחה מציל את שניהם והוו לבעה"ב ותייב בשעורות וטעמא מפ' בירושלמי. אבל עומר שאינו שכוח כיון דהוי תלוש אינו מציל לאחר שבגדו ולא תפי' לקמה שכוחה שבגדו ואפי' הוי גדול שיש בו קמחים. ובתוספתא קתני לתיתמי אמרו קמה מצלת את העומר כשלא ניטלה מבינתים פי' שלא נטל הקמה בין שכחת העומר לזכירתו למה נטלה קודם שזכר העומר ה"ז אינה מצלת עכ"ל ז"ל. **העומר אינו מציל.** כ' הרמב"ם ז"ל בתחזרו ואפי' יש בו קמחים ע"כ. ועוד כתב לתין קמת תבירו מצלת על עומר שלו ואין קמת שעורים מצלת על עומר חטים עד שתהיה קמה ממין העומר ע"כ. **איזו היא קמה שהיא מצלת את העומר.** כתב הת' הר"ר יהוסף ז"ל וז"ל קשה שלא נ"ל לומר שלא היו קמה שהיא מצלת כל שאינה שכחה שהרי אמר בריתא שהקמה מצלת גם את הקמה פ"כ למה אמר כאן שהיא מצלת את העומר. ונ"ל לפרש דה"ק איזו היא קמה שהיא מצלת את העומר כי יש שני מיני קמה. יש קמה שיש בה קמחים ושכחה דלא הוי שכחה כיון שהיא קמחים ויש קמה אחרת כגון תפי' קלח ת' שלא שכחו והוה שלא שניהם מצילין על הקמה בודאי כי הקמה שיש בה קמחים שכחה בודאי מצלת על קמה אחרת הקמוכה לה אבל הקמה שהיא מצלת את העומר שיהו איזו היא שלא שכחה כלל אבל הקמה שכחה תע"פ שיש בה קמחים אינה מצלת על העומר וכדתנן לק' שלה תבואה עקורה ושלה שאינה עקורה וכו'

ח הקמה מצלת כו'. ז"ל הר"ש שיליי"ו ז"ל קמה מצלת את העומר ואת הקמה. תע"ג לתמקום שכחת מחובר לשכחת תלוש יש תלוש ניניהם כי היכי לתיכף תלוש גבי קמחים דגבי קמה תפי' אינה רואיה לקמחים תשיבא כקמחים משע"כ בתלוש. ס"נ גבי הצלת קמחים למה שכח עומר אצל קמה זכורה ואפי' היה קלח ת' שלא שכח מציל את העומר שבגדו והיינו בזמן שנקלרת עמו. וכן אם שכח קמה אצל חותו העומר שכוח והעומר אצל הקלח שלא שכח וכ"ם אצל קמה שלא שכחה מציל את שניהם והוו לבעה"ב ותייב בשעורות וטעמא מפ' בירושלמי. אבל עומר שאינו שכוח כיון דהוי תלוש אינו מציל לאחר שבגדו ולא תפי' לקמה שכוחה שבגדו ואפי' הוי גדול שיש בו קמחים. ובתוספתא קתני לתיתמי אמרו קמה מצלת את העומר כשלא ניטלה מבינתים פי' שלא נטל הקמה בין שכחת העומר לזכירתו למה נטלה קודם שזכר העומר ה"ז אינה מצלת עכ"ל ז"ל. **העומר אינו מציל.** כ' הרמב"ם ז"ל בתחזרו

מלאכת שלמה

תוספות אנשי שם בתוי"ט סד"ה **טופח כו' כעין שמפרש בפירושו גילבאן.** כ"ל וכ"ל שהיה יכול לפרש לפי' הר"מ שמפרש קורטמן שר"ל שנשתדפו ועשו כעין קורטמן כמו שמפרש בפירושו גילבמן שר"ל שנשתדפו ועשו כעין גילבמן. **ח** תוי"ט ד"ה **העומר כו' עומר שרע כח העני בה כו'.** ע"ל עומר שרע כח העני בו כו' לקמה מצלת את העומר שרע כח העני בו כו' (ב"ד). וע' במור"ש ופ"ם ט"ס ופ"ל והיינו דקתמר בירושל' מדבני שמיסס מצילין עומר מעומר ע"כ. וע' בירוש' למקמה ואין קמה כו' כ"ל (להי"מ). ל"ה עי' בפ"מ מה שפירש בירוש' הזה. ולכאורה היה נ"ל טעמא דמנא דידן דלא יליף ק"ו משום דאיכא למיפרך כהפך מה לקמה שמצלת שכן הורע כח העני בו כמ"ש בתוספתא כפי הגהת הגר"ש דמנרין רואין כנ"ל בפ"ז. תמהר בעומר שיפה כח העני בו דלא מנרין רואין. ואולי דשב"ג פליג בזה וס"ל דגם בעומר תמרי רואין. ומש"ה יליף ק"ו. והתוספתא הנ"ל היא מלידא דמנא דידן דאין עומר מציל עומר. ול"ע.

לה. שלא שכחה שאמוכה לעומר או לקמה השכוח[יס]: **לו.** דמי קמה לגפה וגדיש [מ"כ]. מיהו קמה של מין אחר או שאיך

משנה ראשונה

בה סאתים אבל ראויה כו'. מיירי בין בקמה ובין בעומר. **ח הקמה מצלת את העומר.** פי' הר"ב דכתיב כי תקצור וגו' ולא שכבשתו קמה ע"כ. ותע"ג דנקרא לא מוכח דוקא קמה שלא שכחה. ל"ל דסבירא ליה לתי' בשכוחה שאין מצלת עצמה אין תציל על תחבירים. ומתמ מקרא נמי שאינה שכוחה משמע דכתיב כי תקצור קציר משמע קציר שלך שאינו שכוח ודומיא דידיה קמה שלך מציל. **ואת הקמה.** פי' הר"ב ברשאי שבלים שלה מחוברים כו' וכ"כ הר"ש ומיהו ליתו לטעמיה דמפרש מתני' דפ"ה שבולת שבקציר ורשאה מגיע לקמה. דבשכחה מיירי התם והיינו טך דהכא אצל כצר כתבנו שם שהרמב"ם מפרש דתרי מילי נינהו והתם לא מיירי בשכחה כלל אלא שבולת אחת שנשתטה מן הקציר הוי כמו לקט הנופל מתוך המגל כמ"ש בפירושו שם ובתבורו פ"ל דין ג' ד'. והרב לעיל פ"ה ג"כ לא הזכיר שם ששכחה. ולפ"ז הכא אלא מתן בה ורשאה מגיע כי התם משמע אלא בעינן הכא שרשאה מגיע והרמב"ם תע"פ שבפירושו כאן כתב גם כן שמחוברים לקמה שלא שכחה אצל בתבורו כתבה למתני' דפ"ה גבי דיני לקט בפ"ל ממ"ע כלשונה והך כתב בפ"ה בדיני שכחה ולא הזכיר בה שרשאה מגיע ומיהו בירושלמי הביאה הר"ש שם בפ"ה מיהו קמה שמצלת את העומר מבואר. וכיון דמיהו

השכומים: **ט עקורה.** תלושה ושמינה עקורה ממוצעת לקרקע אינן מצטרפין לסאתים, ועימע דלא הוו שכחה, אלא אם שכחן הוו שכחה. °ודוקא בשכח שניהם, דאם שכח עקורה ולא שכח שמינה עקורה, היאך שמינה עקורה מצלת על העקורה שלנה: **וכן באילן.** שאר פירות תלושין אצל שאר מחוברין אין מצטרפין והוו שכחה: **והשום והבצלים.** שאר קמה של שום, ושאר קמה של בצלים, אין מצטרפין לסאתים קמה. אי נמי שאר שום עקור, ושאר שום שמינו עקור, וכן שאר בצלים עקורים, ושאר בצלים שמינן עקורין, אינן מצטרפין: **אם באת.** כגון שים לקט אין שאר לשאר, וכן כברס יש פרט אין שאר לשאר, אצל בפירות האילן לא משכחת

את העֹמֶר[יז], **כָּל שֶׁאֵינָהּ שִׁכְחָה אַפִלּוּ קֻלָּח אֶחָד: ט סְאָה עֲקוּרָה וּסְאָה שֶׁאֵינָהּ עֲקוּרָה**[יח] **וְכֵן בְּאִילָן וְהַשּׁוּם וְהַבְּצָלִים**[יט], **אֵינָן מִצְטָרְפִין לְסָאתַיִם, אֶלָּא שֶׁל עֲנִיִּים הֵם**[מ]. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אִם בָּאת רְשׁוּת הֶעָנִי**

בריעת נקט והוא הדין לקמה: **ט סאה תבואה עקורה וסאה שאינה עקורה.** ודייק בירושלמי הא מה היו שמיהן עקורות לבעל הבית כרבן גמליאל לתמר לעיל שני עומרים ודהם סאתים לבעל הבית. הר"ש: **והשום והבצלים.** לפירוש השני שכתבו הר"ב והר"ש סאה שום שאינו עקור וסאה שום שמינו עקור וכו'. וכן נראה לעת הרמב"ם ז"ל בתשובה וכן בשום ובצלים וכו'. וכן נראה לעת הרמב"ם ז"ל בפירוש המשנה וכן בשום ובצלים שאין מקצתן עקור ומקצתן תלוש וכו'. ופירות האילן אם שכח מקצתן בקרקע ומקצתן תלוש משום בשום ובצלים דומיא דפירות האילן דמקצתן של פירות נאילן ומקצתן תלוש ובמילן אחד. נריכין לומר דמשמעינן נתבואה. ובפירות אילן. ודירק. ותניא תרי מיני ירק למשמעינן דבכל ירק הדין שוה: **אם באת**

פירוש המשניות להרמב"ם

שיעור הסאה אחר כן וסאתים משנה הסאה. ט כבר הקדמנו שסאתים אינה שכחה וכששכח סאה קמה וסאה עקורה לא נאמר יצטרף זה לזה ולא יהיה שכחה וכן באילן כשיהיה קצת השיעור שלא יהיה כמוהו שכחה באילן וקצתו תלוש ועקור מן הארץ וכן השומים והבצלים כשישכח מקצתם בארץ ומקצתם תלושים והמחובר משניהם אינו שכחה

מלאכת שלמה

אינם מצטרפין וה' יתברך יאיר עיניו עכ"ל ז"ל. ט **סאה תבואה כו'**. אינם מצטרפין לסאתים דלא להוו שכחה. וכירושלמי מפ' דמיירי בשכחם את הקמה תחלה. **וכן באילן.** למעוטי דר' יוסי קאמר הכי דבאילן שאר פירות תלושין אצל מחוברין אין מצטרפין והוו שכחה: **והשום והבצלים אינם מצטרפין.** שאר קמה של שום ושאר קמה של בצלים אינם מצטרפין והוו שכחה דאע"ג דכולהו תבלין לקדרה ומשיבי מין ז' כדתנן במסכת ערלה אפ"ה לא מצטרפי לסאתים והוו שכחה. **לסאתים אלא של עניים הם.** כל אלו המלות העביר עליהם הקולמוס החכם הר"ר יהוסף מקמנזי ז"ל. **אם באת רשות העני כו'**. כגון שים שם לקט ופרט שים לעני זכות גו: נמצע. אין שמי שאין נהמי הוא דמודינא לכו דאין מצטרפין אצל מי ליכא פרט ולקט מצטרפין ולא הוי שכחה. וכ"ם דבאילן לית ליה פרט ובשומים ובצלים לית להו לקט דמצטרפין. אצל תניא בתוספתא כל שבעת רשות העני לאמצע כגון תבואה וכרס וכל שלא נתת רשות העני לאמצע כגון פירות האילן הרי אלו מצטרפין הרמ"ם ז"ל. והקשה בתוס' יו"ט ותימה דמשכחת רשות העני באמצע באילן בפאה דשייכא באילן אלא לכיון דהמחובר מציל כדלעיל לפיכך אין רשות העני מועלת בו להצטרף אלא יהא שכוח. ע"כ בקיצור. ובלע"ד דלכה"פ ל"ל מלהצטרף. ויותר נשון יאמר לע"ד הוא אין רשות העני מועלת בו אלא יהא שכוח. **אם באת רשות העני באמצע.** מפ' בירושלמי אע"פ שלא נתת כבר אלא שעתידה לבא

י כ י ן — תפארת ישראל — י כ י ן

לז. וה"ה קמה: **לח.** ונוגעים זה בזה ושכח שביניהן: **לט.** דל' מינים אינן מצטרפים לפאתים אלא שביניהן מחוברים. וי"ל דה"ל בא' מלוש

ומ' מחובר מיירי וקמ"ל הדין דג' מינין. תבואה. פירות אילן. ירק: **מ.** וקמ"ל אף לרבנן דר"ג לעיל מ"ו לחלוקין בשביניהן עקורים ע"פ

משנה ראשונה

מציל את עומר כ"ש לחינו מציל את הקמה שכח עני יפה בקמה מבעומר כלשיטת בתוספתא והביאו הר"ש ותוי"ט וכ"כ הרמב"ם בחבורו עומר שחינו שכוח חינו מציל אחלוי היה בו סאתים. ט **ואאה שאינה עקורה.** פי' הר"ב ושכח שביניהם אחלוי שכח העקורה ולא שחינה עקורה זו שחינה עקורה מגלת וכו' ע"כ וזה דבר פשוט. והר"ש הוסיף לדוקא שכח את שחינה עקורה תחלה. אצל שכח העקורה תחלה

אע"פ שאח"כ שכח גם שחינה עקורה שביהם אינם שכחה דבתוחה שעה שכחת העקורה לא היתה שכחה שהקמה מצילתה וכשחזר ושכח גם את הקמה יש כאן סאתים כיון דלא אל אם שכחה על שחינה עקורה הוו להו כסאתים קמה ואינו שכחה ומעת להעקורה מציל שחינה עקורה. כך העלה בפירוש הירושלמי אלא שים קצת ט"ס בגשוון. אצל הרמב"ם בחבורו לא הזכיר דין זה. **אם באת רשות העני באמצע.** כתב

ציונים

ט **סאה.** שם הלכה כ.

שינויי נוסחאות

ט **אלא של** עניים הם נד"ם ל"ג ד' מיכות אלו וכ"ה בירושלמי.

תוס' רעק"א

ט [אות סז] בר"ב ד"ה **עקורה. ודוקא בשכח שניהם.** היינו דשכח תחלה לאינה עקורה אבל בשכח תחלה לעקורה כיון דהיה הדין דאינה עקורה מצלת אותה וכששכח אח"כ גם האינה עקורה הוא גורם לשכחה על כולו. הוי כאילו היה האינה עקורה סאתים. הר"ש בשם הירושלמי.

תוספות אנשי שם

במשנה **שאינה שכחה.** נראה דבא לומר דין אלא שכחה כפי' הר"ש ודין שכחה אלא שים בה סאתים וכמ"ש הרמב"ם וכיו"ב. (רש"ש בהגהותיו בש"ס המדפיס). ועי' במ"ש בשם הר' יוסף ז"ל שכתב להפך. ועיעמו מבואר דס"ל שאין ללמוד מדרשא דולא עומר שבביתו קמה אלא קמה שכוח שכחה אבל שכוח אלא קמה שכוח שכחה אין בה סאתים ואין העני רשאי ליטלה. מ"מ אינה יכולה להציל אפילו את הקמה לומר שאין שכחתו מעשה שכחה. ומה שהקמה מצלת את הקמה כשים בה סאתים הוא משום דשניהם מצטרפין והרי יש בהם יותר מסאתים ואינה שכחה. משא"כ קמה ועומר דמ"ל לסאתים אין הקמה השכוחה אע"פ שים בה סאתים מצלת את העומר. ולפ"ז העומר שים בו סאתים מציל את העומר לדעת ר"ג דשני עומרים מצטרפין לסאתים. ולרבנן אפילו בעומר ועומר אינו מציל. ומ"ש בג"כ דעומר שים בו סאתים מוכח עומר עליו דשים והוא אינם